

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНСЬКА ТІЛОВИХОВНА ТРАДИЦІЯ»

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність: 242 «Туризм»

Кількість кредитів: 3 – 90 годин, з них: аудиторних 30 годин (24 год. – лекції, 6 годин – семінарські заняття); самостійної роботи аспіранта – 60 годин

Форма навчання: денна, заочна

Рік підготовки: 1 курс, семестр – 1

Компонент освітньої програми: дисципліна за вибором

Дні занять: відповідно до розкладу

Консультації: відповідно до графіку навчального процесу

Мова викладання: українська

Керівник курсу:

Сова Андрій Олегович – доктор історичних наук, професор, доцент кафедри олімпійської освіти

Контактна інформація:

Адреса: 79007, вул. Костюшка, 11, м. Львів, ауд. 309

e-mail: sovaandrij1980@gmail.com

Опис дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція» є формування системи знань з історії українського тіловиховання від появи людини на українських землях до початку ХХІ ст. Основна увага приділена українському тіловихованню кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., час коли сформувалися основні складові у цій царині людського буття.

Завдання навчальної дисципліни «Українська тіловиховна традиція»: визначити засади українського тіловиховання, виникнення, тенденції розвитку та основні закономірності функціонування; розглянути багатовікову історію українського тіловиховання, розкрити основні етапи його розвитку, проаналізувати творчу спадщину провідних діячів та виокремити ключові питання актуальні для сьогодення; сприяти збагаченню духовного світу аспірантів та здобувачів, зростанню їх інтересу до самостійного творчого осмислення історичної спадщини українського тіловиховання.

Навчальний контент

Назви змістових тем	Розподіл годин				Результати навчання. Знати:
	разом	л.	пр.	с. р.	
Тема 1. Українська тіловиховна традиція як навчальна дисципліна	7	2	-	5	зміст та завдання курсу, понятійний апарат; структуру курсу та його зв'язок з іншими дисциплінами; джерела до вивчення навчальної дисципліни
Тема 2. Національні традиції тіловиховання: від витоків до кінця VIII ст.	7	2	-	5	військово-фізичну підготовку населення українських земель від найдавніших часів до I тис. до н. е.; військово-фізичну підготовку в киммерійсько-скіфо-сарматську добу; тіловиховання в античних містах-державах Північного Причорномор'я; військово-фізичне виховання давніх слов'ян
Тема 3. Українська тіловиховна традиція у IX–XVIII ст.	12	2	-	10	традиції військово-фізичного виховання українців в період Русі (IX–XIV ст.); військово-фізичну підготовку українців в добу Козаччини
Тема 4. Гімнастично-спортивний рух на українських землях у кінці XIX ст. – 1914 р.	16	4	2	10	передумови та причини виникнення товариств «Сокіл» на українських землях розвиток сокільського руху в Галичині та на Наддніпрянщині; місце українського сокільства у національно-культурному житті; витоки та організаційні засади січового руху у Галичині та Буковині; гімнастичну та спортивну діяльність товариств «Січ» у Галичині та Буковині; початки українського скавтського руху у Галичині та Наддніпрянській Україні; діяльність українських спортивних осередків на початку XX ст.
Тема 5. Іван Боберський – основоположник українського тіловиховання	18	6	2	10	основні віхи життя І. Боберського; його педагогічну працю; діяльність І. Боберського в українському сокільському русі; про нього як про організатора тіловиховних товариств та популяризатора різних видів спорту; творчу спадщину
Тема 6. Гімнастично-спортивний рух на українських землях у роки Першої світової війни та Української національної революції (1917–1923 рр.)	7	2	-	5	структуру й стан січового, сокільського та пластового руху на українських землях; діяльність руханкових і спортивних товариств в роки Української національної революції
Тема 7. Розвиток українських тіловиховних товариств у	9	2	2	5	українське сокільство в Галичині у 1920–30-х рр., гімнастичну та спортивну діяльність товариств «Січ» у Галичині (1920-ті рр.), розвиток української

міжвоєнну добу та в роки Другої світової війни					скавтської організації «Пласт» у міжвоєнний період, луговий рух 1920–30-х рр., діяльність українських тіловиховних товариств на Волині у міжвоєнну добу; розвиток українських тіловиховних товариств на Буковині і Закарпатті у міжвоєнну добу; українське тіловиховання в роки Другої світової війни; особливості становлення фізичної культури в УСРР у 1920-х рр. Історичні умови функціонування фізичної культури у 1930-х рр. в УРСР та державну політику в галузі фізичного виховання і спорту у 1940-х рр.
Тема 8. Українські тіловиховні товариства української діаспори	7	2	-	5	становлення і розвиток українського гімнастично-спортивного руху за межами України; діяльність українських тіловиховних товариств у США та Канаді; українські тіловиховні організації в країнах Європи; особливості розвитку українських тіловиховних товариств в країнах Латинської Америки та Австралії; роль української діаспори у становленні НОК України
Тема 9. Провідні діячі українського тіловиховання, їх наукові та теоретико-методичні праці	7	2	-	5	провідні діячі українського тіловиховання – Альфред Будзиновський, Петро Франко, Тарас Франко, Степан Гайдучок, Олександр Тисовський, Іван Чмола, Оксана Суховерська, Дарія Навроцька, Едвард Жарський, Михайло Тріль, Ярослав Благітка; наукові та теоретико-методичні праці з українського тіловиховання; руханкову і спортивну періодику першої половини ХХ століття; тіловиховну термінологію у формальному та неформальному дискурсах
Усього годин	90	24	6	60	

Політика курсу

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Семінарські та індивідуальні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (60% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання (дострокове складання) курсу відбувається з дозволу відділу аспірантури та докторантури за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час заліку заборонене. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних робіт. У конспектах самопідготовки до семінарських занять необхідно вказувати джерела отримання інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є одним із компонентів оцінювання, адже дає змогу отримати максимальний бал за усі види робіт. У випадку проведення навчальних екскурсій їх відвідування оцінюється як окремий вид роботи. Есе оцінюються як окремий вид роботи. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах. Максимальний сумарний бал за результатами поточного оцінювання – 50. Для допуску до підсумкового контролю необхідно набрати не менше 18 балів.

Підсумковий контроль – залік (в усній формі). Максимальна оцінка на заліку – 50 балів. Всього за курс – 100 балів.

Рекомендована література

Основна:

1. Андрухів І. О. Західноукраїнські молодіжні товариства «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг». – Івано-Франківськ, 1992. – 80 с.
2. Вацеба О. М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
3. Гінда В. Український спорт під нацистською свастикою (1941–1944 рр.). – Житомир: Рута, 2021. – 500 с.
4. Гуйванюк М. Р. Січовий рух у Галичині й на Буковині (1900–1914 рр.). – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – 254 с.
5. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / за наук. ред. Євгена Приступи. – Львів: ЛДУФК; Апріорі, 2017. – 232 с.
6. Сова А. Іван Боберський: суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність: монографія; Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського; Центр незалежних історичних студій. – Львів, 2019. – 512 с.
7. Сова А. Іван Боберський (1873–1947): український націєтворець. – Львів; Дрогобич, 2023. – 72 с.
8. Спорт і національне відродження. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Спорт і національне відродження», присвяченої 120-літтю від дня народження професора Івана Боберського, 14–15 жовтня 1993 р. / Ред. кол.: М. Герцик (голова), О. Вацеба, С. Родак та ін. – Львів, 1994. – Част. I. – 242 с.
9. Тимошенко Ю. О. Історичні умови та специфіка розвитку спорту й фізичного виховання в радянській Україні в 20–40-ві роки ХХ ст. – Київ: ТОВ «НВП» Інтерсервіс, 2014. – 446 с.
10. Трофим'як Б. Є. Гімнастично-спортивні організації у Національно-Визвольному русі Галичини (Друга половина ХІХ ст. – перша половина ХХ ст.). – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 694 с.
11. Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2020. – Вип. 1. – 128 с.

12. Українська тіловиховна традиція / гол. ред. Андрій Сова. – Львів, 2022. – Вип. 2. – 160 с.

Допоміжна:

1. Гей, там на горі «Січ» іде!.. Пропам'ятна книга «Січей» / Зібрав й упорядкував Петро Трильовський. – Едмонтон, 1965. – 432 с.

2. Леник В. Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 р.). – Мюнхен–Львів, 1994. – 181 с.

3. Люпа Б. М., Грисьо Я. А., Яремко І. Я. Хроніки львівського футболу; За ред. Б. М. Люпи. – Львів: ЛА «Піраміда», 2015. – Т. 1 (II половина XIX ст. – 1965). – 596 с.

4. Мандзюк Д. Копаний м'яч [Текст]. – Львів: Видавництво Старого Львова, 2016. – 416 с.

5. Мандрівки спортивними об'єктами Львова / упорядник Яремко І. Я. – Львів: «Тріада плюс», 2021. – 168 с.

6. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – 2-ге вид. – Львів–Кент–Острог, 2008. – Ч. I. – 372 + СССXXXII с. іл.

7. Сергієнко Л. П. Терміни і поняття у фізичній культурі: навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 264 с.

8. «Сокіл-Батько»: спортивно-руханкове товариство у Львові. Альманах 1894–1994 / Упорядник А. Благітка. – Львів: Основа, 1996. – 268 с.